

ZAKLJUČKI Z MEDNARODNE KONFERENCE

NASILJE nad ženskami skozi ozaveščanje za razvoj

Državni zbor Republike Slovenije

— Ljubljana, 7. marec 2008

IZDAJATELJ:

Društvo SOS telefon za ženske in otroke
– žrtve nasilja

UREDILA:

Špela Veselič

PREVOD:

Nataša Drummond

OBLIKOVANJE:

Matjaž Čuk

TISK: R-tisk

NAKLADA: 200 izvodov

Tiskano na 100% odpadnem recikliranem papirju z barvili na rastlinski osnovi.

※

Konferenco in izdajo pričujoče publikacije je v okviru projekta »V štirih korakih« delno sofinancirala Evropska komisija, Generalni direktorat Pravosodje, svoboda in varnost. Evropska komisija ni odgovorna za informacije, ki jih vsebuje projekt, in za njihovo nadaljnjo uporabo, ker predstavlja jo poglede avtoric/avtorjev in sodelujočih v projektu.

Prav tako sta konferenco in izdajo pričujoče publikacije delno sofinancirala Avstrijska razvojna agencija in Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije.

※

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica,
Ljubljana

343.62-055.2(063)

MEDNARODNA konferenca Nasilje nad ženskami skozi ozaveščanje za razvoj (2008 ; Ljubljana)

Zaključki z mednarodne konference Nasilje nad ženskami skozi ozaveščanje za razvoj, Državni zbor Republike Slovenije, Ljubljana, 7. marec 2008/[uredila Špela Veselič ; prevod Nataša Drummond]. - Ljubljana : Društvo sos telefon, 2008

ISBN 978-961-91471-2-2

1. Gl. stv. nasl. 2. Nasilje nad ženskami skozi ozaveščanje za razvoj
3. Veselič, Špela
239763200

KAZALO

- 03 ————— Predgovor
- 04 ————— Dnevni red konference
- 07 ————— France Cukjati, predsednik Državnega zbora
Republike Slovenije
- 09 ————— Mag. Majda Potrata, predsednica Komisije
za peticije ter za človekove pravice in enake
možnosti Državnega zbora Republike Slovenije
- 12 ————— Špela Veselič, strokovna sodelavka Društva sos
telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja
- 16 ————— Povedale so še ...
- 17 ————— Zaključki s konference in predlogi
za pripravo politik
- 17 ————— Panelna diskusija 1: Nasilje nad ženskami
v družini: politično vprašanje in
odgovornost države
- 19 ————— Panelna diskusija 2: Trgovina z ženskami in
položaj žrtev na trgu dela
- 21 ————— Panelna diskusija 3:
Nasilje nad ženskami in migracije

7

♦ marca 2008 sta **Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja in Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora** v sodelovanju z Društvom Amnesty International Slovenije, Društvom KLJUČ – Centrom za boj proti trgovini z ljudmi, Društvom za nenasilno komunikacijo, Društvom Ženska svetovalnica in Informacijskim uradom Sveta Evrope v RS organizirala mednarodno konferenco z naslovom »Nasilje nad ženskami skozi ozaveščanje za razvoj«.

Z mednarodno konferenco smo nasilje nad ženskami predstavili kot problematiko, ki se pomembno umešča k vprašanju razvoja, enakosti in miru. Slovensko in evropsko javnost smo ponovno opozorili na dejstvo, da je nasilje nad ženskami ena od najpogostejših kršitev človekovih pravic, ki so jo države dolžne odpravljati, tudi s sprejemanjem zakonov in podzakonskih aktov o odpravljanju in preprečevanju nasilja v družini in nasilja nad ženskami. Opozorili smo na pomen ratifikacije Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi s strani evropskih držav in na pomen urejanja položaja migrantk, ki se soočajo s številnimi dodatnimi ovirami, diskriminacijo in strukturnim nasiljem, če doživljajo nasilje s strani svojega partnerja. Prav tako smo s konferenco obeležili 8. marec, svetovni dan žensk.

V pričujoči publikaciji smo strnili najpomembnejša sporočila z mednarodne konference in izpostavili, čemu morajo po mnenju udeleženk in udeležencev konference pripravljalke/pripravjalci politik ter politične odločevalke/odločevalci posvečati posebno pozornost, ko obravnavajo izpostavljena področja.

Konferenco in izdajo pričujoče publikacije je v okviru projekta »V štirih korakih« delno sofinancirala Evropska komisija, Generalni direktorat Pravosodje, svoboda in varnost. Evropska komisija ni odgovorna za informacije, ki jih vsebuje projekt, in za njihovo nadaljnjo uporabo, ker predstavljajo poglede avtoric/avtorjev in sodelujočih v projektu.

Prav tako sta konferenco in izdajo pričujoče publikacije delno sofinancirala Avstrijska razvojna agencija in Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije.

DNEVNI RED KONFERENCE

I. del konference (9.00 – 13.00)

Predsedujoča:	Maja Plaz, Društvo sos telefon
---------------	--------------------------------

09.00 – 09.45	Registracija udeleženk in udeležencev
10.00 – 10.05	Uvodni nagovor
10.05 – 10.15	Pozdravni nagovor predsednika Državnega zbora Franceta Cukjatija
10.15 – 10.25	Pozdravni nagovor predsednice Društva sos telefon Maje Plaz
10.25 – 10.40	Nagovor predsednice Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora mag. Majde Potrata
10.40 – 10.50	Nagovor direktorice Urada za enake možnosti mag. Tanje Salecl
10.50 – 11.00	Nagovor varuhinje človekovih pravic dr. Zdenke Čebašek Travnik
11.00 – 11.10	Nagovor predstavnice/predstavnika Sveta Evrope
11.10 – 11.50	Odmor za kavo
11.50 – 12.00	Otvoritev konference s strani direktorice Direktorata za družino na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Majde Erzar
12.00 – 12.30	Uvodno predavanje Duške Andrić Ružičić, Medica Zenica
12.30 – 13.00	Razprava

13.00 – 14.30	Kosilo
---------------	--------

II. del konference (14.30 – 16.00)

Panelna diskusija 1: Nasilje nad ženskami v družini: politično vprašanje in odgovornost države

Moderatorica: Katarina Višnar, Slovenija

Govorke: Lili Vučenović, Društvo za nenasilno komunikacijo, Slovenija
Alina Zachar, WAVE – Women against Violence Europe, Avstrija
Dr. Mojca Urek, Fakulteta za socialno delo, Slovenija

Panelna diskusija 2: Trgovina z ženskami in položaj žrtev na trgu dela

Moderatorica: Metka Naglič, Amnesty International Slovenije, Slovenija

Govorke: Katjuša Popović, Društvo KLJUČ – Center za boj proti trgovini z ljudmi, Slovenija
Dr. Veronika Bajt, Mirovni inštitut, Slovenija

Panelna diskusija 3: Nasilje nad ženskami in migracije

Moderator: Anton Lesnik, Slovenija

Govorke: Ligia Mihaila, CEPAIM – Consorcio de Entidades para la Accion Integral con Migrantes, Španija
Tamar Citak, Interventionsstelle gegen Gewalt in der Familie, Avstrija
Aida Hadžiahmetović, Slovenska filantropija, Slovenija

III. del konference (16.00 – 16.30)

Predsedujoča: mag. Majda Potrata

16.00 – 16.15 Poročanje s panelnih diskusij

16.15 – 16.30 Zaključek konference

*France Cukjati,
predsednik
Državnega zbora
Republike Slovenije*

Spoštovana predsedujoča, predsednica Komisije Državnega zbora magistrica Majda Potrata, spoštovana varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek Travnik, spoštovane gostje, spoštovani gosti, gospe in gospodje.

V čast mi je, da vas lahko pozdravim v Državnem zboru, ki je primeren kraj za široko razpravo o vseh vidikih nasilja nad ženskami. Čeprav je potrebno govoriti o vzrokih in posledicah tega nasilja, o kulturnih, socioloških, psiholoških in drugih vidikih teh vzrokov, pa se zdi najpomembneje odgovoriti na vprašanje, kako zmanjšati, če že ne moremo preprečiti tega nasilja, te negativne deviacije človeške družbe. Ena od poti, ki se nam parlamentarcem ponuja kot najbolj ustrezna, je normativna ureditev medčloveških odnosov. Ker gre za zavarovanje temeljnih človekovih pravic, se država vse bolj zaveda svoje dolžnosti, da z zakonodajno regulativo tudi na tem področju postane bolj učinkovita in da, kadar je potrebno, poseže celo v zaprt krog družinskega oz. partnerskega življenja.

Tako je slovenski parlament leta 2005 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, v kateri je posebno poglavje posvečeno nasilju nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih, sistemsko ureditev preprečevanja nasilja nad ženskami pa je resolucija utemeljila na načelu ničelne strpnosti do nasilja nad ženskami. Lani januarja je slovenski parlament obravnaval in podprl Slovesno deklaracijo Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, Parlamenti združeni v boju proti nasilju nad ženskami v družini. Prejšnji mesec pa smo v parlamentu z veliko večino glasov, 71 za in nihče proti, sprejeli Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Gre za naš prvi zakon, ki opredeljuje nasilje v družini kot poseben družbeni pojav, potreben specifične obravnave. Zakon presega tradicionalno opredelitev, ki zajema zgolj fizično, spolno in psihično nasilje, s samostojno opredelitvijo ekonomskega nasilja in zanemarjanja kot oblike nasilja. Sledi namreč sodobnim kriminološkimi in sociološkimi raziskavam. Zakon nalaga vsem organom in organizacijam dolžnost, da pomagajo žrtvi nasilja v

družini s postopki in ukrepi, ki so potrebni za njeno zaščito. Primere nasilja v družini pa morajo vse odgovorne institucije obravnavati prednostno.

Spoštovani!

Z veseljem lahko ugotovimo, da v demokratičnih družbah postaja normativni pristop k obvladovanju in preprečevanju tega problema vse odločnejši in vse temeljitejši. Bili bi pa naivni, če bi mislili, da bomo že s tem preprečili oz. odpravili nasilje nad ženskami, ali celo vsakršno nasilje. Nasilje ima namreč tisoč obrazov in tisoč načinov. Človek je neskončno iznajdljiv, kadar hoče nekoga ponižati, užaliti, prizadeti, ga izrabiti, se mu maščevati ali kratkomalo nad njim sprostiti svoj bes. Nasilje je fizično ali psihično, brutalno ali prefinjeno, trenutno ali dolgotrajno, izčrpavajoče, neposredno ali hinavsko posredno. Bolj kot v ljubezni je človek iznajdljiv v egoizmu in sovraštvu. In to človeško lastnost najdemo tako pri moških kot pri ženskah, tako pri mladih kot pri starejših, tako pri šolanih kot pri nepismenih. Samo z normativno ureditvijo ne bomo ustvarili družbe, v kateri bi bili vsi enako spoštovani in upoštevani, ne glede na svojo fizično, psihično, intelektualno ali ekonomsko moč ali nemoč. Nemogoče je z zakonom zapovedati, da mora biti odnos močnejšega do šibkejšega kavalirski. Le vzgoja in javno mnenje lahko ustvarita okolje, v katerem bo uporaba moči za podrejanje šibkejšega, veljala za nečastno in sramotno dejanje.

Z normativnim pristopom lahko učinkoviteje zajamemo le nekatere težje oblike nasilja, a že to je veliko in vredno našega napora. Zavedati pa se moramo, da smo se s tem lotili le ene oblike nasilja, le vrha ledene gore in da ustvarjanje družbenega okolja ničelne tolerance do nasilja od nas zahteva mnogo, mnogo več. Od vseh nas, tudi od civilne družbe in drugih institucij, ki vplivajo na javno mnenje in etično raven celotne družbe.

Spoštovani!

Ker je nasilje tako raznovrstno in tako globoko zakoreninjeno v človeški družbi, se lahko učinkovito z njim spopadamo le s široko zastavljeno skupno akcijo. Tudi z dosledno zakonodajo, javnimi razpravami in odločno obsodbo nasilja nad ženskami, lahko postopoma senzibiliziramo javno mnenje in dvignemo raven njegove netolerantnosti do vsakršnega nasilja.

Zavedajoč se pomena današnje konference vam zato želim uspešno delo in hvala za pozornost.

Pravice žensk so z načelnega stališča in s stališča mednarodnega prava univerzalne človekove pravice in so njihov sestavni del. Iz današnje perspektive se zdi naravnost paradoksalno, da so bile skozi stoletja pripoznanja univerzalnih človekovih pravic videne kot drugačne, prav zaradi domnevne drugačnosti pa kot manj pomembne in zato zanemarjene vse do devetdesetih let dvajsetega stoletja, ko je po svetovni konferenci o pravicah žensk v Pekingu besedna zveza človekove pravice žensk postala posebej izražena in poudarjena.

Človekove pravice žensk so še bolj kot druge pravice prostor izrazitega političnega spopada in hkrati spopada za politiko in politične vrednote. Ker niso samoumevne, sta njihovo spoštovanje in uresničevanje odvisna od vrste dejavnikov, predvsem pa od načina predstavljanja, zagovarjanja, uzakonjenja in uresničevanja, od mehanizmov za dejansko uresničevanje, od njihovih nosilcev, torej od državnih in mednarodnih mehanizmov uresničevanja ter od organizacij, ki zaznavajo kršitve in pomagajo kršitvam izpostavljenim in nemočnim. Politika človekovih pravic, še zlasti pravic žensk pa je odvisna od tega, koliko je njihova legitimnost dejansko sprejeta.

Dolgo zatajevana in potisnjena med štiri stene je ostajala ena od najbolj razširjenih kršitev človekovih pravic, to je nasilje nad ženskami, še posebej nad ženskami v družini. Zato ne preseneča, da je slabo raziskano. Empirične raziskave potekajo šele od sedemdesetih let dvajsetega stoletja in za naše opredeljevanje do tega negativnega družbenega pojava in za zavedanje odgovornosti, ki jo pri preprečevanju nasilja v družini ima družba, je pomembna ugotovitev, da se brez posredovanja državnih in/ali drugih institucij nasilje v velikem delu družin sčasoma stopnjuje do vse hujših oblik. Ena od pogosto citiranih ocen pravi, da bo 32 % žensk, žrtev nasilja v družini, brez učinkovitega posredovanja v kratkem času ponovno žrtev nasilja. Ko so raziskave pokazale razširjenost pojava (po eni izmed njih naj bi imela vsaka četrta do peta ženska v Evropski uniji izkušnjo nasilja, ki jo je povzročil partner), je dozorelo spoznanje ne samo o nasilju kot kršitvi človekovih pravic, ampak tudi o ekonomskih in drugih

*mag. Majda Potrata,
predsednica Komisije
za peticije ter za
človekove pravice
in enake možnosti
Državnega zbora
Republike Slovenije*

posledicah nasilja za posameznice, posameznike in družbo kot celoto.

Opozoriti kaže še na en podatek: v 90 do 97 odstotkih vseh primerov nasilja v družini je povzročitelj nasilja moški nad žensko. Izkušnje tudi pravijo, da konec partnerske zveze ni nujno hkrati tudi konec nasilja.

Strokovnjakinje, strokovnjaki iz nevladnih in drugih organizacij ter tudi posamezne politične stranke so skušale prikazati nasilje med štirimi zidovi kot splošen družbeni problem, posebej nevaren zato, ker so tisti, ki so priča nasilju v družini, pogosto kasneje sami povzročitelji nasilja, saj se prenašajo ustaljeni vedenjski vzorci. In tako družina ni najbolj varno okolje, v katerem bo našel vsak posameznik ali posameznica dovolj opore in varnosti.

Kaj je storil Državni zbor?

Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti je obravnavala posebno poročilo varuha človekovih pravic o preprečevanju nasilja v družini, Državni zbor pa je sprejel sklep, ki je posebej govoril ravno o tem, da je nasilje v družini odraz širših družbenih razmer in kot tak resen družbeni problem, ki ga je mogoče celovito reševati le na nacionalni ravni. Državni zbor Republike Slovenije je pozval Vlado Republike Slovenije, naj se opredeli do ugotovitev v posebnem poročilu varuha človekovih pravic, čim prej pripravi predlog zakona o preprečevanju nasilja v družini in medresorsko usklajen program reševanja te problematike. Vendar vlada ni pripravila nobenega poročila o tem, kako je z reševanjem problematike. Potem se je znova pojavil predlog zakona o preprečevanju nasilja v družini. Čeprav smo torej nekatere pobude in dejavnosti sprožili že prej, se je močnejše in bolj povezano zavzemanje za sprejetje sistemskega zakona o preprečevanju nasilja v družini še okrepilo z vključitvijo Državnega zbora v kampanjo Sveta Evrope Parlamenti, združeni v boju proti nasilju nad ženskami.

Državni zbor se je vključil v kampanjo proti nasilju nad ženskami 24. novembra 2006, ko je sprejel predstavnice in predstavnike nevladnih organizacij, poslanke in poslanci smo bili seznanjeni z besedilom Slovesne deklaracije, na 24. seji Državnega zbora pa je bila izražena soglasna podpora Deklaraciji Parlamentarne skupščine Sveta Evrope Parlamenti, združeni v boju proti nasilju nad ženskami v družini.

2. marca 2007 je komisija pripravila posvet o nasilju nad ženskami v družini in po mnenju udeleženk dobro obiskanega posveta je bilo to prvič, da so vladne, nevladne organizacije in druga strokovna javnost v Državnem zboru spregovorili o tem perečem družbenem problemu.

Komisija je oskrbela še prevod priročnika Sveta Evrope za parlamentarke in parlamentarce, izdala prispevke s posveta, sklepno dejanje v tej kampanji pa je današnja mednarodna konferenca.

Torej so vendarle bili potrebni nekateri zunanji pritiski, da je vlada

spremenila stališče. V ta sklop štejem tudi to, da je evropska politika preprečevanje nasilja v družini, zlasti pa preprečevanje nasilja nad ženskami, postavila kot prioriteto.

Sprejem zakona o preprečevanju nasilja v družini je pomemben, vendar šele prvi korak. Bistveno pomembnejša bo implementacija zakona, sprejem potrebnih podzakonskih aktov, protokolov, izobraževanje in usposabljanje vseh, ki prihajajo v stik z ljudmi z izkušnjo nasilja, nacionalni program in akcijski načrt za preprečevanje nasilja v družini...

Opozorila bi, da vidim posebno težavo v tem, da podatkov o nasilju nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih v Sloveniji ne spremljamo koordinirano in sistematično; da primanjkujejo podrobnejše analize oziroma raziskave o razsežnosti pojavnosti in oblik nasilja nad ženskami; da za oblikovanje in sprejem ustrezne in celostne politike preprečevanja nasilja nad ženskami v domačem okolju in partnerskih odnosih še ni vzpostavljen sistem spremljanja kazalcev o nasilju nad ženskami. Nenazadnje prav zato med oktobrom leta 2005 in februarjem leta 2006 nismo posredovali Svetu Evrope poročila o tem, kaj smo ugotovili v zvezi s stanjem na tem področju. Zato je nemogoče ugotoviti, ali je stvarna cena nasilja nad ženskami v družini primerljiva s stvarno ugotovljenimi stroški, ki jih zaznavajo v drugih evropskih državah. Lahko se opremo le na podatek Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, ki pravi, da se stroški na posameznico ali posameznika na leto sučejo okrog 40 evrov. In da so ti stroški v glavnem usmerjeni v sodno vejo oblasti, v policijo, tudi v zdravstvo, manj pa v tisto pomoč, ki jo dobijo žrtve nasilja.

V boju proti nasilju nad ženskami lahko parlamentarke in parlamentarci igrajo aktivno, predano in resnično ključno vlogo. Pomembno je predvsem njihovo zavzemanje za preprečevanje nasilja in za pomoč žrtvam in/ali preživelim ter sodelovanje v aktivnostih za ozaveščanje javnosti o dejstvu, da gre pri nasilju v družini za napad na človeško dostojanstvo ter za kriminalno dejanje. Če želimo ustaviti nasilje v družini in spremeniti miselnost, je namreč nujno potrebna politična volja.

*Špela Veselič,
strokovna sodelavka
Društva sos telefon
za ženske in otroke
– žrtve nasilja*

Spoštovani gospod predsednik, gospa varuhinja, gospa direktorica Urada za enake možnosti in direktorica Direktorata za družino pri Ministrstvu za delo, spoštovane gospe in gospodje!

Dovolite mi, da vas najprej zelo lepo pozdravim v imenu naše predsednice Maje Plaz in Društva sos telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja. Veseli nas, da ste se našemu vabilu odzvali v tako velikem številu, saj to kaže na dejstvo, da se v Sloveniji vedno bolj zavedamo razsežnosti, ki jo ima problematika nasilja nad ženskami in pomena reševanja te pereče problematike. Obenem pa nas seveda izjemno veseli tudi dejstvo, da se naša današnja konferenca skoraj pokriva z dnem, ko je v Sloveniji v veljavo stopil Zakon o preprečevanju nasilja v družini.

To je zakon, ki ima zgodovino. Vemo, da so jo tudi v Sloveniji, tako kot v Evropi in po svetu, začele pisati nevladne organizacije. Svoje programe, ki so nastali iz potreb posameznih žrtev nasilja, in aktivistično delo, ki v številnih organizacijah še vedno temelji na delu prostovoljk in prostovoljcev, so profesionalizirale do takšne mere, da jih danes tudi mednarodne organizacije, države ter politične odločevalke in odločevalci ne morejo več ignorirati. Na njihovih programih, delu in izkušnjah celo gradijo zakonodajo in sistemske rešitve za preprečevanje in obravnavo nasilja v družini. Zakoni, kot je slovenski, pravzaprav predstavljajo zaključek nekega obdobja v delu nevladnih organizacij in pomembno prelomnico. V obdobju, ki sledi, morajo nevladne organizacije svoje delo utemeljevati na zahtevah po učinkoviti in kakovostni implementaciji tovrstnih zakonov in po odpravljanju pomanjkljivosti v njih. V Sloveniji smo z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini ustvarili dober temelj za učinkovit in kakovosten sistem pomoči žrtvam nasilja. Čaka nas še veliko dela in želimo si, da bo država sistem pomoči oblikovala v sodelovanju z nevladnimi organizacijami.

Kako se nasilje nad ženskami manifestira in kakšne so njegove oblike, je odvisno od socialnih in kulturnih norm ter dinamike v posameznem družbenem, ekonomskem in političnem sistemu. Dejavniki kot so rasa, etnična pripadnost, kasta, družbeni razred, status

migrantke ali begunke, starost, verska pripadnost, spolna usmerjenost, zakonski stan, hendikepiranost ali okuženost z virusom HIV, pomembno vplivajo na to, kakšno obliko nasilja doživlja posamezna ženska in kako jo doživlja. V številnih družbah lahko ženske, ki pripadajo določeni etnični ali rasni skupini, doživljajo nasilje zaradi svojega spola in obenem nasilje, ki so mu izpostavljene zaradi svoje etnične ali rasne identitete. Starejše ženske, ki danes predstavljajo velik delež svetovne populacije, so pogosto žrtve specifičnih oblik nasilja, od telesne, spolne in psihične zlorabe do finančnega izkoriščanja ali zapostavljanja ter zanemarjanja, ki ga lahko povzročajo družinski člani in članice. Ženske so žrtve nasilja, ki temelji na družbenih predsodkih proti njim zaradi njihove spolne usmerjenosti. Poznamo številne primere pretepanja, posiljevanja, prisilne oploditve ali poročanja lezbijk proti njihovi volji. Hendikepirane ženske doživljajo nasilje tako doma kot v institucijah, v katerih živijo. Evropske, severnoameriške in avstralske študije so pokazale, da je več kot polovica hendikepiranih žensk že kdaj doživela telesno zlorabo. Nekatere podatke, ki jih navajam, si lahko bolj natančno razjasnimo tudi v študiji Generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov (OZN) o nasilju nad ženskami iz leta 2006.

Prav tako po podatkih OZN je več kot polovica ljudi, ki danes migrirajo, ženskega spola. V zadnjem obdobju se je bliskovito povečal obseg migracij in obenem vstop žensk v migracijske tokove, ki so bili v preteklosti pretežno moška domena. Vedno več žensk migrira samih in so tiste, ki ekonomsko skrbijo zase in za svoje družine. Pomemben del teh migrantk pa je prisilnih migrantk, ki želijo pobegniti pred konflikti, preganjanjem, uničevanjem okolja, naravnimi nesrečami in drugimi okoliščinami, ki vplivajo na njihovo okolje, življenje in varnost. Neenačnost med spoloma je lahko močan dejavnik pri odločanju o migriranju, še posebej če imajo ženske večja ekonomska, politična in družbena pričakovanja, kot jih lahko uresničijo v svoji državi. Globalizacija je s svojim poudarkom na komunikacijah, trgovini in investicijah doprinesla tudi k povečanju poznavanja možnosti znotraj in izven posameznih držav in je ženskam tudi odprla številne nove možnosti. Vendarle pa se po drugi strani v državah, kjer se je kot posledica globalizacije povečala revščina in povzročila, da imajo ženske omejene ekonomske, socialne in politične pravice, migracije lahko kažejo kot edina ali najboljša pot za izboljšanje njihovega položaja. Velja, da je eden od najpomembnejših dejavnikov za odločitve žensk, da bodo iskale delo v tujini, slab ekonomski položaj v njihovih državah, ki vpliva na razpoložljivost primerne zaposlitve za ženske bistveno pogosteje kot za moške. Ženske migrantke pa so tudi izjemno ranljive za izkoriščanje in zlorabo. Oblike nasilja, ki jih doživljajo migrantke, vključujejo nečloveške pogoje za delo, kot so dolg delavnik, neplačevanje in omejevanje gibanja, stradanje, pretepanje, posiljevanje, prostitucijo, trgovino z ljudmi.

Nekdanja posebna odposlanka Združenih narodov za nasilje nad ženskami je poudarila, da je na trgovanje z ljudmi potrebno gledati v kontekstu mednarodnih in nacionalnih migracij, do katerih prihaja vedno pogosteje zaradi globalizacije gospodarstva, v kontekstu feminizacije migracij in feminizacije revščine, oboroženih konfliktov, razpadov držav ali spreminjanja njihovih meja. Notranji konflikti pogosto silijo ljudi k temu, da morajo zapustiti svoje domove, zaradi česar so bolj izpostavljeni trgovini z ljudmi. Po drugi strani pa povečanje števila vojaškega osebja v posamezni regiji lahko poveča povpraševanje po prostituciji. Migrantke so pogosto v veliki nevarnosti da postanejo žrtve trgovine z ljudmi, saj so v izjemno ranljivem položaju zaradi pogosto nelegalnega statusa v državi, v kateri se nahajajo. Ker jim grozi deportacija, pogosto ne morejo prositi za pravno in zdravniško pomoč ter so odvisne od posrednikov in delodajalcev.

Temeljni vzroki za to, da so žrtve trgovine z ljudmi večinoma ženske in deklince, so njihova večja izpostavljenost in prizadetost zaradi revščine, njihova večja izpostavljenost diskriminaciji ter visoko povpraševanje po spolnih storitvah žensk. Dodatni vzroki pa so diskriminacija žensk v družini in družbi nasploh, strpnost do nasilja nad ženskami in nasilja nad otroki, pomanjkanje primerne zakonodaje in politične volje za obravnavo problematike, restriktivne imigracijske politike, globalizacija spolne industrije ter vključenost mednarodnih organiziranih kriminalnih mrež. Raziskave so pokazale, da je tudi nasilje v družini eden od pomembnih dejavnikov, zaradi katerega so ženske ranjivejše, ko je govora o trgovini z ljudmi.

Tretja vrsta nasilja nad ženskami, ki jo bomo naslavljali na današnji konferenci, pa je nasilje v družini. Velja, da so ženske pogosteje kot moški žrtve telesnega nasilja ali umora s strani osebe, ki jo poznajo, pogosto družinskega člana ali partnerja. Mednarodne raziskave kontinuirano kažejo na dejstvo, da je večja verjetnost, da bo ženska napadena, poškodovana, posiljena ali umorjena s strani sedanjega ali bivšega partnerja kot s strani katerekoli druge osebe. Po podatkih Sveta Evrope v evropskih državah med 12 in 15 odstotki žensk, ki živijo v partnerski skupnosti, doživlja nasilje v družini. Odstotek žrtev telesnega in spolnega nasilja s strani bivših partnerjev, pa je še bistveno višji, kar kaže na dejstvo, da za zaščito žensk, potem ko končajo nasilni odnos, ni dovolj dobro poskrbljeno. V evropskih državah lahko opazujemo trend širjenja pravnih zaščitnih ukrepov ter vzpostavljanja tako zaščitnih kot kaznovalnih poti pri reševanju problematike. Zadnje spremembe v zakonodajah evropskih držav se osredotočajo na fizično ločevanje žrtve in povzročitelja nasilja, primarno z ukrepi kot so prepoved nadlegovanja in policijski ukrepi prepovedi približevanja. Položaju migrantk in otrok v kontekstu nasilja v družini je v nacionalnih politikah pogosto namenjeno malo ali nič pozornosti. Delo s

povzročitelji nasilja pa ni niti razumljeno niti uporabljeno kot ukrep, ki lahko poveča varnost žrtve nasilja. V evropskih državah se povečuje in zaostreje konflikt med poudarjanjem razvoja družinskih zakonikov in zaščite žensk pred nasiljem. Vedno več držav v ospredje postavlja otrokovo pravico do stikov z obema staršema po ločitvi, pri tem pa le s težavo zagotavlja varnost in zaščito otroka v primerih, ko je njegov oče povzročal nasilje v družini.

Nasilje nad ženskami ali nasilje na podlagi spola obstaja v vseh državah na svetu in predstavlja temeljno kršenje človekovih pravic ter veliko oviro v prizadevanjih, da bi se dosegli enakost med spoloma ter cilji na področju razvoja in miru.

Kot poudarja Svet Evrope, naslavljanje nasilja nad ženskami kot teme, ki zadeva človekove pravice, ne izključuje drugih pristopov, v okviru katerih je mogoče preprečevati in odpravljati nasilje nad ženskami in jih najdemo v izobraževanju, zdravstvu, razvojnih temah, kazenskopravnem sistemu. Naslavljanje nasilja nad ženskami kot problematike človekovih pravic prej spodbuja nedeljiv, holističen in multidisciplinarni pristop, v katerem je dimenzija človekovih pravic dodana kot neizbežna v vseh disciplinah. Spodbuja krepitev pobud za preprečevanje in odpravo nasilja nad ženskami na vseh področjih, vključno s kazenskopravnim sistemom, področjem zdravstva, razvoja, humanitarnih zadev, krepitev miru in področjem človekove varnosti.

Spoštovane gospe in gospodje,

naj se na koncu v imenu Društva SOS telefon in njegove predsednice Maje Plaz iskreno zahvalim Državnemu zboru Republike Slovenije za gostoljubje in za sodelovanje.

Komisiji za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Državnega zbora, njegovi predsednici mag. Majdi Potrata ter Društvu Amnesty International Slovenije, Društvu KLJUČ – Centru za boj proti trgovini s ljudmi, Društvu za nenasilno komunikacijo, Društvu Ženska svetovalnica in Informacijskemu uradu Sveta Evrope v RS pa za odlično delo in izjemno kakovostno ter plodno sodelovanje tako v preteklem letu, kot v času zadnjih, intenzivnih priprav na današnjo mednarodno konferenco.

Želim vam prijetno druženje in novih smernic polne popoldanske panelne diskusije, vsem ženskam pa iskreno čestitam ob jutrišnjem svetovnem dnevu žensk.

POVEDALE SO ŠE ...

» Kot varuhinja človekovih pravic ugotavljam, da obstoječe oblike strokovne pomoči niso dovolj učinkovite in ne pokrivajo večine ugotovljenih potreb. Prevečkrat je stiska žrtev obravnavana neustrezno in prevečkrat žrtve obupajo pri iskanju pomoči. Nevladne organizacije, ki jim nudijo pomoč, na žalost ne morejo biti prisotne v vseh delih Slovenije. Sprašujem se, zakaj v nekaterih delih Slovenije nimamo varnih hiš. «

|
Varuhinja človekovih pravic,
DR. ZDENKA ČEBAŠEK TRAVNIK

» Aktivno udejanjanje žensk v politiki in pri oblikovanju politik je bistvenega pomena, če želimo doseči tiste cilje, ki bodo resnično privedli do boljšega življenja. Takšno udejanjanje pa se seveda mora zavedati vidikov spola, biti mora specifično z vidika žensk in voditi do preobrazbe ter razvoja. Priti mora torej do neke vrste transformativnega razvoja. «

|
Članica združenja žensk Medica iz Zenice ter menedžerka projektov na oddelku Medica – Infoteka, DUŠKA ANDRIĆ RUŽIČIĆ

» Nasilje nad ženskami je tudi politično vprašanje, pred katerim si demokratične družbe ne morejo zatiskati oči.

Današnja konferenca odpira teme, ki v slovenski teoriji in praksi s področja nasilja nad ženskami pomenijo nekakšno sivo polje. Medtem ko smo zlasti v času pripravljavanja in sprejemanja zakonodaje lahko kaj slišali tudi o odgovornosti države, pa sta vprašanji položaja žrtev trgovine z ženskami, zlasti na trgu dela, in vprašanje pomoči migrantkam, ki so žrtve nasilja, temi, ki sta prvič naslovljeni na konferenci. «

|
Direktorica Urada za enake možnosti,
MAG. TANJA SALECL

» Med najbolj pogosto kršenje človekovih pravic tudi v Sloveniji sodi nasilje nad ženskami. Naša skupna prizadevanja se morajo nadgrajevati v smeri soodgovornosti za družbo v kateri živimo in nudenja pomoči vsem, ki želijo izstopiti iz kroga nasilja. «

|
Direktorica direktorata za družino pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, MAJDA ERZAR

NASILJE NAD ŽENSKAMI V DRUŽINI: POLITIČNO VPRAŠANJE IN ODGOVORNOST DRŽAVE

Pripravljalke/pripravljalci politik morajo posebno pozornost namenjati:

- ozaveščanju o tem, da je delovanje proti nasilju nad ženskami v družini skupna odgovornost celotne družbe ter njenih posameznikov in posameznikov;
- neposrednemu vključevanju nevladnih organizacij v razvoj politik in koordiniranega sistema rešitev;
- sodelovanju pripravljalk/pripravljalcev politik, nevladnih organizacij, služb s področja sociale, policije, izobraževanja, zdravstva pri vzpostavitvi sistemskega koordiniranega pristopa za delovanje proti nasilju nad ženskami v družini in nasilju v družini nasploh;
- oblikovanju multiinstitucionalnega in multistrokovnega sodelovanja pri zagotavljanju varnosti in pomoči žrtvam nasilja ter določitvi jasnih smernic za delo, da bi zagotovili kakovostno implementacijo zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami;
- ustanovitvi delovnih skupin na posameznih pomembnih vladnih službah in vključitvi nevladnih organizacij, da bi zagotovili kakovostno implementacijo zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami;
- zagotavljanju kakovostne implementacije zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami:
 - zagotoviti poznavanje tovrstnih zakonov in njihovo kakovostno uporabo v praksi,
 - zagotoviti sodelovanje nevladnih organizacij pri pripravi podzakonskih aktov,
 - sprejem kakovostnih podzakonskih aktov,
 - zagotavljati kontinuirano in sistematično izobraževanje in usposabljanje,

Govorke

- LILI VUČENOVIČ,
Društvo za nenasilno komunikacijo, Slovenija
- ALINA ZACHAR,
wave – Women against Violence Europe, Avstrija
- DR. MOJCA UREK,
Fakulteta za socialno delo, Slovenija

Moderatorica

- KATARINA VIŠNAR, Slovenija

- zagotavljati kontinuirano in sistematično preventivno delovanje,
- zagotavljati kontinuirano in stabilno financiranje ter zadostne strokovne človeške vire;
- uporabi zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami za povečevanje varnosti žrtev nasilja ter za razvijanje in izvajanje programov dela s povzročitelji nasilja;
- uvajanju proaktivnega pristopa (strokovne službe ponudijo pomoč žrtvi nasilja na svojo lastno pobudo) za delo z žrtvami nasilja in pripravi smernic za izdelavo individualne ocene ogroženosti ter individualne pomoči za žrtve nasilja;
- hitremu ukrepanju in prednostnim obravnavam v primerih nasilja v družini in nasilja nad ženskami, še posebej ko gre za kazniva dejanja;
- pristopu k spremembi zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami ter pripadajočih dokumentov in postopkov, ki bo omogočal hitre spremembe zaradi novonastalih potreb. Temeljno izhodišče za spremembe mora biti odgovor na vprašanje: »Kaj bi potrebovala jaz kot žrtev nasilja?«;
- kontinuiranemu odpravljanju vrzeli v zakonih in njihovem izboljševanju. Pripravljalke in pripravljalci politik ter politične odločevalke in odločevalci morajo zagotoviti spremembe že obstoječih zakonov, ki bodo omogočile oz. zagotovile kakovostno implementacijo zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami (npr. zakoni s področja socialnega varstva, kazenski zakoniki, družinski zakoniki, stanovanjska zakonodaja ipd.);
- redni evalvaciji potreb (finančni in človeški viri, dodatna strokovna usposabljanja, vprašanja varnosti strokovnih delavk in delavcev, potrebe po spremembah v zakonih ipd.) vladnih in nevladnih organizacij in podpori pri njihovih potrebah po širjenju programov;
- financiranju in izvajanju preventivnih aktivnosti;
- specifičnim potrebam pripadnic etničnih in narodnih manjšin, hendikepiranih žensk, mladostnic, starejših žensk, lezbijk, žensk s podeželja, drugih skupin žensk;
- delovanju mrež vladnih in nevladnih organizacij;
- obravnavi zalezovanja kot posebne oblike nasilja nad ženskami.

TRGOVINA Z ŽENSKAMI IN POLOŽAJ ŽRTEV NA TRGU DELA

Pripravljalke/pripravljalci politik morajo posebno pozornost namenjati:

- zagotavljanju pomoči in podpore žrtvam trgovine z ljudmi ne glede na njihovo sodelovanje oz. nesodelovanje v kazenskem postopku;
- uvajanju proaktivnega pristopa (strokovne službe same ponudijo pomoč žrtvi nasilja) za delo z žrtvami trgovine z ljudmi ter zagotavljanju individualizirane pomoči zanje. Vladne in nevladne strokovne službe morajo biti tiste, ki iščejo rešitve za žrtve trgovine z ljudmi in jim nudijo pomoč;
- zagotavljanju zdravstvene oskrbe žrtev trgovine z ljudmi in zagotavljanju ter uresničevanju njihovih socialnih pravic;
- izboljšanju pogojev za (re)integracijo žrtev trgovine z ljudmi;
- oblikovati stimulativen socialni kontekst, ki bo omogočal izobraževanje, pridobitev izobrazbe oz. nostrifikacijo že pridobljene izobrazbe, usposabljanje, širjenje socialne mreže,
- zagotoviti možnosti za iskanje zaposlitve za tiste žrtve, ki to zmorejo, tudi v času trajanja postopkov, ko žrtev biva v državi,
- sprejeti ukrepe na trgu dela, ki bodo žrtvam trgovine z ljudmi olajšale iskanje zaposlitve in same zaposlitve,
- spodbujati potencialne delodajalke in delodajalce, da zaposlujejo žrtve trgovine z ljudmi,
- sprejeti oz. prilagoditi politike in zakone, da bodo omogočali uveljavljanje programov aktivne politike zaposlovanja tudi za žrtve trgovine z ljudmi, ki jih je potrebno prepoznati kot eno od skupin upravičenk/ upravičencev;

Govorke

- KATJUŠA POPOVIĆ, Društvo KLJUČ – Center za boj proti trgovini z ljudmi, Slovenija
- DR. VERONIKA BAJT, Mirovni inštitut, Slovenija

Moderatorka

- METKA NAGLIČ, Amnesty International Slovenije, Slovenija

- ‖ pridobivanju delovnih dovoljenj in dovoljenj za bivanje, posebej tistih, ki jih za migrantke pridobijo delodajalke/ delodajalci, še preden te pridejo v državo. Sistem izdaje dovoljenj za delo mora krepiti pogajalske možnosti za zaposlitev migrantk/migrantov in preprečevati samovoljo delodajalcev;
- ‖ kontinuiranemu in dolgoročnemu preventivnemu delovanju ter preprečevanju povratništva, ki je na področju trgovine z ljudmi zelo pogosto;
- ‖ informiranju, ozaveščanju in izobraževanju zaradi prepoznavanja žrtev trgovine z ljudmi s strani uradnic/uradnikov (npr. na zavodih za zaposlovanje), medicinskega osebja in drugih, ki prihajajo v stik z žrtvami trgovine z ljudmi.

Spremeniti je potrebno prakso, po kateri je žrtev trgovine z ljudmi pogosto izključno akterka, ki lahko pomaga pri kazenskem pregonu oz. po kateri država pogojuje pomoč žrtvi trgovine z ljudmi z njeno »koristnostjo« v postopku. Gre za nesprejemljivo obravnavo žrtev trgovine z ljudmi in za nesprejemljiv pritisk nanje. Žrtvam trgovine z ljudmi je potrebno omogočiti, da se o sodelovanju v kazenskem postopku odločijo same, ta odločitev pa ne sme vplivati na njihovo bivanje oz. drug status v državi.

Žrtve trgovine z ljudmi morajo dobiti pomoč zaradi svojega statusa žrtve in ne zgolj kot nagrado, ker bodo pomagale pri pregonu storilca. Obravnavati jih je potrebno kot žrtve kaznivih dejanj in jim ne odvzeti pravic zaradi njihovega nezakonitega statusa v državi, v kateri so bile izkoriščane.

NASILJE NAD ŽENSKAMI IN MIGRACIJE

Pripravljalke/pripravljalci politik morajo posebno pozornost namenjati:

- upoštevanju specifičnih potreb migrantk v okviru zakonov o preprečevanju in obravnavi nasilja v družini in nasilja nad ženskami;
- upoštevanju specifičnega položaja migrantk, ki doživljajo nasilje v družini v okviru migracijskih politik in zakonov ter politik in zakonov, ki obravnavajo tujke/tujce (npr. v zvezi s pridobivanjem in podaljševanjem dovoljenj za bivanje, delovnih dovoljenj za žrtve nasilja v družini ipd.). Zaradi dodatne ranljivosti migrantk je potrebno njihove primere obravnavati prednostno in v najkrajšem možnem času;
- zagotavljanju zadostnih finančnih sredstev ter usposobljenih strokovnjakinj in strokovnjakov, ki bodo migrantkam, ki doživljajo nasilje, nudile pomoč in informacije v njihovem jeziku. Strokovnjakinje in strokovnjaki morajo poznati in upoštevati specifične kulture iz katere prihajajo migrantke, vendar ne smejo te nikoli biti olajševalna okoliščina ali opravičilo za nasilje;
- pristopu k oblikovanju in spremembi politik, zakonov, pravilnikov in postopkov, ki bo omogočal hitre spremembe zaradi novonastalih potreb. Temeljno izhodišče za spremembe mora biti odgovor na vprašanje: »Kaj bi potrebovala jaz kot migrantka, ki doživlja nasilje, da bi rešila svojo situacijo?«;
- zagotavljanju individualizirane in proaktivne pomoči (strokovne službe same ponudijo pomoč žrtvi nasilja) migrantkam, ki doživljajo nasilje. Strokovnjakinje in strokovnjaki, ki nudijo informacije in pomoč, se morajo ves čas zavedati, da so npr. grožnje z izgonom iz države,

Govorke

- AIDA HADŽIAHMETOVIĆ, Slovenska filantropija, Slovenija
- LIGIA MIHAILA, CEPAIM – Consorcio de Entidades para la Accion Integral con Migrantes, Španija
- TAMAR CITAK, Interventionsstelle gegen Gewalt in der Familie, Avstrija

Moderator

- Anton Lesnik, Slovenija

- če oseba ne izpolnjuje njihovih predlogov in zahtev, nesprijemljive. V sistem pomoči žrtvam nasilja je nujno vključevati tudi druge institucije in organizacije (zdravstvene, socialne, policijo, nevladne organizacije);
- informiranju in ozaveščanju migrantk, ki doživljajo nasilje;
 - postopkom znotraj azilnih domov in drugih institucionalnih oblik, v katerih bivajo migrantke, ki morajo biti senzibilni do potreb žrtev nasilja, nasilje dosledno preprečevati in ga sankcionirati;
 - krepitvi povezovanja med azilnimi domovi in drugimi institucionalnimi oblikami v katerih bivajo migrantke ter varnimi hišami in nevladnimi organizacijami, ki nudijo pomoč žrtvam nasilja;
 - kontinuiranemu izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavk in delavcev ter drugega osebja v azilnih domovih in drugih institucionalnih oblikah v katerih bivajo migrantke o nasilju nad ženskami, nasilju nad otroki in nasilju v družini;
 - zagotavljanju zdravstvene oskrbe migrantk in zagotavljanju ter uresničevanju njihovih socialnih pravic;
 - vključevanju migrantk v dodatno izobraževanje in usposabljanje;
 - pravici migrantk do pridobivanja samostojnega dovoljenja za bivanje in dovoljenja za delo, ki nikakor ne smeta biti odvisna od njihovega partnerja oz. družine;
 - specifičnim potrebam migrantk pri dostopu do trga dela, pridobivanju delovnih dovoljenj in dovoljenj za bivanje oz. tistim, ki jih zanje pridobijo delodajalke/delodajalci, še preden migrantke pridejo v državo. Sistem izdaje dovoljenj za delo mora krepiti pogajalske možnosti migrantk na trgu dela in preprečevati samovoljo delodajalcev;

- ⌘ uvajanju programov aktivne politike zaposlovanja tudi za migrantke, ki jih je potrebno prepoznati kot eno od skupin upravičenk;
- ⌘ spodbujanju potencialnih delodajalk/delodajalcev k zaposlovanju migrantk;
- ⌘ preprečevanju in obravnavi rasizma, ksenofobije, nacionalizma;
- ⌘ preprečevanju nasilja nad migrantkami, ki ga povzročajo zaposleni v državnih institucijah (policija, obmejna policija, carina, varnostniki ipd.).

Migrantkam je npr. ukrep prepovedi približevanja, ki je izrečen proti povzročitelju nasilja v družini, le težko v pomoč, če nimajo pravice do dela, pravice do bivanja in strehe nad glavo. Prav tako lahko prijava nasilja pomeni, da bo nasilni partner izgnan iz države in bo žrtev nasilja ostala brez vsakršnih sredstev za preživetje. To je temeljni razlog za to, da migrantke pogosto ne prijavljajo nasilja v družini.

Po drugi strani morajo migrantke, ki so kot zakonske partnerke migrirale v neko državo, s svojim partnerjem ostati poročene določeno obdobje. Če se razvežejo prej, morajo zapustiti državo. Zaradi tega je migrantka prisiljena ostajati v odnosu s povzročiteljem nasilja, ki ga ne more prekiniti.

